

ТУРИЗМ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ

Туризм є потужним мотиватором розвитку сучасної людини, її життєвого досвіду, всієї системи життєвих цінностей та збагачення всього її внутрішнього світу. Система ж цінностей являє собою дієву сторону суспільної свідомості, взятої в сукупності всіх її форм. У ній виражається ставлення людини, суспільства до освіти, яка або задовольняє людину, або не задовольняє її.

Актуальність теми

На рубежі ХХ-ХХІ ст., Туризм починає грати все більш значну роль в реалізації цінностей особистості. Трансформація всіх сторін життя українського суспільства призвели до зміни ситуації в галузі туризму. На зміну статичному стереотипу життя, коли основна маса населення роками не покидала свого будинку, приходять новий динамічний стереотип життя: зміна обстановки стає в сучасних умовах бурхливого міського ритму життя вкрай необхідною. У людини з'явилося більше вільного часу і коштів для того, щоб виділити їх частину на відпочинок і подорожі.

На сьогодні туризм є невід'ємною частиною життя суспільства розвинених країн і одним із засобів задоволення потреб людей у відпочинку та дозвіллі. Краще, ніж подорожі людство, напевно, нічого ще не придумало. Будь-яка мандрівка дає нам безліч знань, емоцій та спогадів. Коли людина мандрує, то краще починає розуміти, чого вона хоче від життя, а саме тому формуються життєві цінності особистості.

Метою статті є проаналізувати туризм як один із ефективних засобів реалізації людських цінностей.

Вищезазначена мета конкретизується в **завданнях статті**:

1. Проаналізувати значення туризму.
2. Дати визначення цінностям та їх впливу на життя людини.
3. Охарактеризувати роль туризму як ефективного засобу реалізації людських цінностей.

Об'єктом дослідження є поєднання цінностей та туризму у сучасному світі.

Предметом дослідження є туризм як засіб реалізації людських цінностей.

У своїх працях дану тему **досліджували** такі видатні вчені, як Б.А. Грушин, Г.І. Мінц, А.І. Кравченко, Ж. Дюмазедьє, М. Каплан, А. Шопенгауер, Г. Клутье, Р. Ланкуаре.

Проаналізувати значення туризму.

Туризм в сучасному суспільстві набув масового характеру. Він перейшов з категорії елітного продукту в категорію продукту, доступного широким верствам населення. Сфера туризму відіграє важливу роль у вирішенні багатьох соціальних проблем. Розвиток туризму сприяє підвищенню рівня освіти, вдосконалення системи медичного обслуговування населення, впровадження нових засобів поширення інформації і т.д.

Сучасний стан туризму в Україні характеризується наявністю протиріч в його організаційній структурі і в спрямованості розвитку. З одного боку, він розцінюється як кризовий, пов'язаний з різким падінням досягнутих раніше обсягів уявлення туристських послуг і скороченням матеріальної бази туристської галузі. З іншого боку, відзначаються високі темпи будівництва туристичних об'єктів, що відповідають світовим стандартам, значне збільшення виїздів українців в закордонні поїздки, зростання числа туристичних організацій по всій території України. У сферу туризму впроваджуються сучасні технології, які призводять до появи нових видів туризму.

Туризм, сприяє збільшенню суспільного багатства за рахунок відновлення трудових ресурсів. Він виступає одним із чинників культурної діяльності людини і розвитку його життєвих сил. Туризм - це кращий спосіб знайомства з іншою культурою. Він володіє значними можливостями для розвитку особистості, підвищення її творчого потенціалу, розширення горизонту знань. Знайомство з культурою та звичаями іншої країни збагачує духовний світ людини

В даний час проблеми туризму все більше привертають до себе увагу представників різних наук, так як ця сфера життєдіяльності відіграє велику роль у відновленні моральних і фізичних сил населення. Суспільна значущість туризму полягає в тому, що він дозволяє реалізовувати цінності представникам різних соціальних груп.

Туризм пов'язаний з тимчасовим переміщенням людей у вільний час з місця свого постійного проживання в іншу країну або іншу місцевість у межах своєї країни. Основними

його завданнями є: отримання задоволення, пізнання, відпочинок, оздоровлення, лікування. При цьому до туризму не належать заняття, пов'язані з оплачуваною діяльністю в місці тимчасового перебування.

Цінності та їх роль в житті людини

Найважливішу роль не тільки в житті кожної окремої людини, а й усього суспільства в цілому грають цінності, які виконують в першу чергу інтегративну функцію. Саме на основі цінностей кожна особистість робить свій власний вибір у житті. Цінності, займаючи центральну позицію в структурі особистості, істотно впливають на спрямованість людини, поведінку та вчинки, соціальну позицію і загальне ставлення до світу, до себе та інших людей. Тому, втрата людиною сенсу життя - це завжди результат руйнування і переосмислення старої системи цінностей. Цінності в житті людини є основою для вибору цілей, способів і діяльності, а також допомагають їй відповісти на питання, заради чого займатись тією або іншою діяльністю.

Розглядаючи поняття «цінність», слід зазначити його полісемантичність, адже при визначенні поняття «цінність» треба керуватися такими галузями філософського знання, як онтологія, гносеологія, аксіологія. Як визначають В. Сержантов і В. Гречаний, кожна з них розуміє цінності як діалектичну єдність з категорією буття (антологія), категорією істини (гносеологія), категорією пізнання (аксіологія) [2, с.35].

Аксіологія (теорія цінностей) – філософське вчення про природу цінностей, їх місце в реальності та структурі ціннісного світу, зв'язки цінностей між собою, з соціальними і культурними факторами, структурою особистості. В філософії вчення про цінності зайняло самостійне місце і виділилось в окремий філософський розділ у другій половині XIX століття, а в науковий обіг зарубіжної філософії було введено на початку XX сторіччя французьким філософом П.Лапі та німецьким філософом Н.Гартманом, однак коріння своєї аксіологічної проблематики «пускає» ще у сиву давнину, витоки теорії цінностей сягають філософських концепцій досократівського періоду. Так, ще один з представників філософської думки Стародавнього Китаю Мо-Цзи визначав найвищою цінністю справедливість, адже саме вона приносить людям користь [2,с.204].

Існує багато наукових точок зору на визначення поняття і сутності цінності. Наведемо головні з них:

– Цінність – це суто індивідуальна реальність (позитивна або негативна), значуща лише для суб'єкта, що її переживає – В. Василенко, В. Гречаний, О. Дробницький, М. Каган, Б. Кислов, Л. Столович, В. Малахов.

– Цінність – не будь-яка значущість, а лише та, яка відіграє позитивну роль у розвитку особистості й суспільства – П. Алексєєв, А. Коршунов, С. Попов, В. Тугаринов.

– Цінність – те, що необхідне для суб'єкта, засіб задоволення його потреб і інтересів – В. Брожик, Б. Чагін.

– Цінність – це узагальнені стійкі уявлення про блага, яким надається перевага, у прийнятних способах її одержання – І. Нарський, В. Сагатовський.

– Цінність – це предмети й явища, які реально не існують і не можуть бути усвідомлені у межах реальності Л. Вітгенштейн, Г. Ріккерт, Е. Шпенглер.

– Цінність – це момент практичного відношення до дійсності, своєрідна форма прояву відношення між суб'єктом і об'єктом В. Проданов, І. Т. Фролов. [3, с.135].

Проблема цінностей дозволяє зрозуміти унікальну природу людини, її надзвичайний стан у світі. Які цінності, такі і суспільство, і особистість. Цінності активно впливають на дійсність, не втручаючись в природні закони буття, і не дивно, що проблемі цінностей у літературі приділено стільки уваги. Гостріше ця проблема ставала в перехідні періоди суспільного розвитку (соціальні зрушення, нестабільність). Аксіологічна теорія завжди відігравала певну роль у боротьбі між силами прогресу і реакції, між цінностями нового життя і цінностями, що ідуть у минуле. Адже той, хто досліджує, сам дає оцінки. Він судить сьогодення і малює майбутнє таким, яким він його хоче або сподівається побачити.

Роль туризму як ефективного засобу реалізації людських цінностей.

Туризм є ефективним засобом реалізації людських цінностей. Насамперед таких, як вибір, свобода, зацікавленість, бажання, дружелюбність, самоідентифікація та самореалізація тощо. Аксіологічний, ціннісний аспект туристської діяльності є одним із вагомих чинників філософії туризму.

Результатом навіть короточасних поїздок є поглиблення власних уявлень про цінності спілкування, доброзичливість, щирість, відкритість, толерантність, справедливість тощо. Залежно від наслідків контактів відбувається певна корекція ціннісних орієнтацій

індивіда, перегляд власних уявлень про переваги чи вади «іншого, ніж у тебе» способу життя [4, с. 11].

Сучасний погляд на туризм та його частини полягає в тому, що туристичний бізнес як форма суспільної діяльності повинен повною мірою відповідати не лише грошовим, але й «людським вимірам» [5, 153 с.], бути гуманно центрованим, при цьому не за гранню, а за суттю. І не випадково професіонали туристської справи вважають, що туризм має плануватися і практикуватися як «привілейований засіб індивідуального і колективного вдосконалення» [1, 25 с.]. В тому числі вдосконалювати свої ціннісні уяви і потреби.

Розгляд ціннісних орієнтацій особистості при вивченні туризму є важливим. Основними причинами, через які люди подорожують, є прагнення до отримання нового духовного досвіду, бажання відповідати соціальним статусам, відірватися від рутини життя і культурно збагатитися.

Туризм являє собою один з видів дозвільної життєдіяльності, в процесі якого відновлення працездатності поєднується з культурно-пізнавальною, духовно-моральною, розважальною діяльністю. На думку С. Є. Щеглова, туризм за своєю природою соціальний, так як це діяльність людей у рамках розвиненого цивілізаційного людського суспільства. [6, 175 с.]

Під час подорожей і походів як у своїй країні, так і в інших, туристи знайомляться з країною, її людьми, їх життям і національною культурою. Вони розширюють і поглиблюють свої знання в області ботаніки, зоології, географії, геології, метеорології і астрономії, у історії та культурі. Правильно організована поїздка або похід вносить важливий внесок в розвиток загальноосвітньої підготовки.

Туризм надає велику допомогу у вивченні історії і формуванні світогляду, веде до поваги і активного захисту природних багатств. Оскільки туристична діяльність проводиться більшою частиною в колективі, коли один залежить від іншого і в обов'язковому порядку потрібне взаєморозуміння, уважне ставлення один до одного, тоді особисті інтереси не можна ставити вище інтересів колективу, і все це формує такі риси характеру як воля, витримка, самостійність, рішучість і готовність прийти на допомогу.

Цінності є одними з основних структурних елементів моралі. Моральними вважаються цінності добра і зла, наприклад: справедливість, свобода, гідність, честь, любов та ін.. Багато християнини досягають цінностей добра за допомогою паломництва. Паломництво - це подорож, яка наповнена духовним змістом і спрямована до святих місць з метою духовного очищення, спокутування гріхів, осмислення свого духовного призначення.

Отже, туризм є ефективним засобом реалізації людських цінностей. Туризм – унікальна форма розвитку свідомості, самоосвіти, важливий засіб їх удосконалення та в сучасних умовах є одним з важливих засобів реалізації цінностей. Такі «надбаня» займають одне з важливих місць у житті людини і суспільства, оскільки вони є тим, незламним, що поєднує людей, незалежно від зовнішнього виду, культурного розвитку чи політичних поглядів.

Література

1. Горак Г. І. *Екзистенціальність людського буття у природних вимірах та природньо-рекреаційні можливості туризму* // *Філософія туризму. Всеукраїнський круглий стіл.* – К., 2002.- 505 с.
2. Мо-Цзы. *Етичнісні воззрення* // *Антологія мирової філософії: В 4-х т. – т.1.* – Ч.1. – М.: Мысль, 1969. -204 с.
3. Осіпцов А.В. *Сутнісінь загальнолюдських цінностей у філософсько-соціологічних дослідженнях*, Київ, 2014.- 55 с.
4. Пазенок В.С. *Філософія туризму: навчально-методичний посібник* // В.С. Пазенок, В.К. Федорченко. – К.: Кондор, 2004. – 268 с.
5. Пазенок В. С. *Феномен туризма: «человеческое измерение».* // *Гостиничний и ресторанний бизнес.* – 2001. – №1.- 206 с.
6. Щеглов С.Є. *Динаміка і тенденції розвитку туризму / / Соціально політика і соціологія.* - 2004. - № 2. - С.- 176 с.